

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-94>

УДК 338:48

ПОСИЛЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТА ПОСЛУГ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ УКРАЇНИ

STRENGTHENING THE COMPETITIVENESS OF PRODUCTS AND SERVICES OF THE HOSPITALITY INDUSTRY OF UKRAINE

Остапович Дарина Володимирівна

аспірант,

Луцький національний технічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-7566-3501>**Ostapovych Daryna**
Lutsk National Technical University

У статті досліджено теоретичні та прикладні аспекти посилення конкурентоспроможності продукції та послуг індустрії гостинності України в умовах євроінтеграційних процесів, глобалізації та воєнних викликів. Визначено, що індустрія гостинності є стратегічним сектором національної економіки, який формує імідж держави, забезпечує зайнятість населення, сприяє розвитку малого та середнього бізнесу й виконує важливу соціально-економічну функцію у процесі поствоєнного відновлення регіонів. Визначено основні фактори, що впливають на конкурентоспроможність підприємств індустрії гостинності, серед яких інноваційно-технологічні, екологічні, організаційно-управлінські, інституційно-фінансові, маркетингові, соціально-кадрові та кластерно-мережеві. Обґрунтовано доцільність впровадження європейських стандартів управління якістю, безпеки харчових продуктів, екологічного менеджменту та екомаркування як дієвих інструментів підвищення довіри споживачів і зміцнення ринкових позицій. Запропоновано формування інноваційно-кластерної моделі розвитку індустрії гостинності, що поєднує потенціал бізнесу, науки, освіти та держави, сприяючи розвитку людського капіталу, залученню інвестицій і створенню нових конкурентних переваг.

Ключові слова: якість послуг, відновлення регіонів, євроінтеграції, інновації, екологічна сталість.

The article examines the theoretical and practical aspects of strengthening the competitiveness of products and services in Ukraine's hospitality industry under the conditions of European integration processes, globalization, and wartime challenges. It is determined that the hospitality industry is a strategic sector of the national economy that shapes the state's image, ensures employment, contributes to the development of small and medium-sized businesses, and performs an important socio-economic function in the post-war recovery of regions. It is substantiated that the competitiveness of the industry is determined by the level of product quality, service innovation, adaptability to changes in the external environment, management efficiency, and the degree of integration into the European space. The paper analyzes scientific approaches to the problem of enhancing competitiveness. The main factors influencing the competitiveness of hospitality enterprises are identified, including innovation-technological, environmental, organizational-managerial, institutional-financial, marketing, socio-human resource, and cluster-network factors. The role of integrative linkages among the main actors of the industry (accommodation and food establishments, tourism organizations, educational institutions, financial structures, and government bodies) is revealed, as they provide a synergistic effect of development. The feasibility of implementing European standards of quality management, food safety, environmental management, and eco-labeling is substantiated as effective tools for increasing consumer trust and strengthening market positions. The formation of an innovation-cluster model for the development of the hospitality industry is proposed, which combines the potential of business, science, education, and the state, contributing to human capital development, investment attraction, and the creation of new competitive advantages. It is concluded that strengthening the competitiveness of products and services in the hospitality industry has a systemic nature and should be based on the principles of sustainable development, digital transformation, international cooperation, and corporate social responsibility.

Keywords: quality of services, regional renewal, European integration, innovation, environmental sustainability.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобальної конкуренції, євроінтеграційних процесів та воєнних викликів питання посилення конкурентоспроможності продукції та послуг індустрії гостинності України набуває особливої актуальності. Індустрія гостинності є одним із важливих секторів національної економіки, що формує імідж держави, забезпечує зайнятість, сприяє розвитку малого та середнього бізнесу, а також є важливим чинником поствоєнного відновлення регіонів [1]. Проте динамічні зміни зовнішнього середовища, підвищення вимог споживачів до якості, безпеки та інноваційності послуг, нестабільність інвестиційного клімату та дефіцит кадрових ресурсів істотно впливають на здатність підприємств індустрії гостинності підтримувати сталу конкурентну позицію [2].

Формування ефективних механізмів підвищення конкурентоспроможності індустрії гостинності потребує переосмислення стратегічних підходів до управління якістю продукції та послуг, впровадження інноваційних технологій, екологічних стандартів, цифрових рішень і партнерських моделей взаємодії між державним, приватним та громадським секторами [3]. Необхідність адаптації до європейських стандартів та інтеграції у міжнародний туристичний простір вимагає створення сучасної системи конкурентних переваг, здатної забезпечити довгострокову стійкість підприємств гостинності, підвищити рівень довіри споживачів і сприяти позитивному позиціонуванню України на світовому ринку туристичних послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання підвищення конкурентоспроможності продукції та послуг індустрії гостинності розглядається у працях багатьох українських науковців, серед яких слід відзначити Л. Матвійчук, Б. Смаля, Ю. Дащук, Л. Черчик, Г. Кувіку, Л. Дубицьку, Т. Примак, А. Охріменко та І. Антоненко. Дослідники акцентують увагу на стратегічних засадах розвитку досліджуваної сфери, формуванні ефективного менеджменту конкурентоспроможності, використанні інноваційних проєктів у туристичному та готельному бізнесі, а також на впровадженні міжнародних стандартів якості та екологічного управління. У роботах О. Подзізей, Т. Шматовської та І. Стулер доведено важливість державного та регіонального інвестування, розвитку кластерної моделі співпраці між бізнесом, владою та наукою. Важливим є внесок І. Цимбалюк, яка розглядає відновлення сфери гостинності у контексті соціальної інтеграції та поствоєнного відродження. Нау-

ковці Н. Якименко-Терещенко та А. Корюгін, досліджують перспективи підвищення економічного потенціалу підприємств туризму і гостинності в умовах євроінтеграції. Загалом проведені дослідження закладають науково-методичне підґрунтя для подальшого розвитку сфери, однак потребують доповнення у частині створення інтегрованої системи управління конкурентоспроможністю, що враховує інноваційно-цифрові, екологічні та соціально-кадрові аспекти

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість наукових досліджень, спрямованих на вивчення проблем ефективності функціонування підприємств індустрії гостинності, залишаються недостатньо опрацьованими питання формування інтегрованої системи управління конкурентоспроможністю у сучасних умовах невизначеності та глобальної турбулентності. Невирішеними залишаються аспекти практичної реалізації інноваційно-цифрових моделей управління якістю послуг, формування сталих конкурентних переваг через екомаркування, сертифікацію та стандартизацію, а також питання адаптації українських підприємств гостинності до європейських критеріїв оцінювання якості й безпеки продукції. Потребує подальшого наукового обґрунтування комплекс інституційно-фінансових та організаційно-економічних механізмів, здатних забезпечити довгострокову конкурентоспроможність індустрії гостинності України в умовах інтеграції до єдиного європейського ринку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є теоретичне обґрунтування та практичне визначення напрямів посилення конкурентоспроможності продукції та послуг індустрії гостинності України в умовах євроінтеграції та економічної нестабільності. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання: проаналізувати сучасний стан і тенденції розвитку індустрії гостинності; визначити основні чинники, що впливають на рівень конкурентоспроможності підприємств галузі; дослідити роль інноваційних, цифрових і екологічних інструментів у підвищенні якості послуг; узагальнити зарубіжний досвід формування конкурентних переваг у сфері гостинності; запропонувати стратегічні напрями та механізми зміцнення позицій українських підприємств на внутрішньому та міжнародному ринках.

Виклад основного матеріалу дослідження. Індустрія гостинності України, як

одна з найбільш динамічних складових сфери послуг, зазнає суттєвих трансформацій під впливом глобалізаційних процесів, цифровізації та воєнних викликів. У сучасних умовах конкурентоспроможність продукції та послуг готельно-ресторанного бізнесу визначається рівнем якості сервісу та здатністю підприємств адаптуватися до змін ринку, упроваджувати інноваційні рішення, забезпечувати сталий розвиток та екологічну відповідальність. Головним завданням індустрії гостинності є створення цінності для споживача через унікальні враження, індивідуалізацію послуг і високу культуру сервісу [4]. Цьому сприяють цифрові технології (CRM-системи, онлайн-платформи бронювання, електронний маркетинг), які дозволяють персоналізувати пропозицію, підвищити ефективність комунікацій і скоротити витрати. Системна взаємодія основних суб'єктів індустрії гостинності, які спільно формують конкурентні переваги продукції та послуг на ринку представлено на рис. 1.

До суб'єктів індустрії гостинності, що формують конкурентні переваги продукції та послуг віднесемо заклади розміщення, харчування, рекреаційно-лікувальні, розважальні та анімаційні установи, туристичні й екскурсійні організації, а також підприємства з прокату спорядження, об'єкти показу (музеї, галереї тощо) та трансферні компанії [5]. Важливу роль у зміцненні конкурентоспроможності відіграють також органи влади, об'єднання суб'єктів індустрії гостинності, рекламні агентства, навчальні, медичні, страхові та банківські установи, які забезпечують підтримку, фінансування, підготовку кадрів, просування

туристичного продукту та розвиток сервісної інфраструктури. Індустрія гостинності має інтеграційний характер, де ефективна взаємодія між суб'єктами створює синергетичний ефект підвищення якості, інноваційності та конкурентоспроможності національної продукції й послуг [7].

У світовій практиці підвищення конкурентоспроможності індустрії гостинності базується на трьох основних засадах, а саме: стандартизації та сертифікації послуг, екологізації діяльності та впровадженні інновацій. Європейські країни активно використовують еко-маркування (наприклад, EU Ecolabel, Green Key, Blue Flag), що підвищує довіру споживачів і підтверджує відповідальність бізнесу перед суспільством. Для України впровадження подібних стандартів є засобом наближення до європейських вимог та важливим елементом формування позитивного іміджу на міжнародному ринку. Особливого значення набуває сертифікація систем управління якістю за стандартами ISO 9001, безпеки харчових продуктів (HACCP) та екологічного менеджменту (ISO 14001), які сприяють зростанню довіри споживачів і партнерів.

Внутрішній ринок України стикається з низкою проблем, що обмежують можливості підвищення конкурентоспроможності. Серед них, нерівномірність регіонального розвитку, дефіцит інвестицій у модернізацію готельних і ресторанних комплексів, низький рівень професійної підготовки кадрів, обмежене використання цифрових технологій та недостатня участь у міжнародних програмах підтримки бізнесу. Крім того, воєнні події значно впли-

Рис. 1. Суб'єкти індустрії гостинності, що формують конкурентні переваги продукції та послуг

Джерело: сформовано автором на основі [5; 6; 7]

нули на туристичний потік, змінили пріоритети споживання й орієнтири розвитку підприємств [8]. У цьому контексті особливої актуальності набувають державні програми відновлення туристичної сфери, розвиток локальних ініціатив, партнерство з громадським сектором та створення галузевих кластерів, орієнтованих на інновації та екологічну сталість [9].

Одним із перспективних напрямів посилення конкурентоспроможності українських підприємств гостинності є формування інноваційно-кластерної моделі розвитку, що передбачає об'єднання бізнесу, науки, освіти та органів влади задля створення синергетичного ефекту. Такі кластери можуть стати платформами для спільного маркетингу, професійного навчання, залучення інвестицій і

розробки нових туристичних продуктів [10]. Важливим чинником є також формування брендів регіональної гостинності, заснованих на локальній культурній і гастрономічній спадщині, що дозволяє забезпечити унікальність пропозиції та підвищити її конкурентну цінність.

Застосування системного підходу до розвитку індустрії гостинності, поєднує інноваційно-технологічні, екологічні, організаційно-управлінські, інституційно-фінансові, маркетингові, соціально-кадрові та кластерно-мережеві напрями. Такий підхід забезпечує цілісність стратегічного управління конкурентоспроможністю та сприяє інтеграції української індустрії гостинності у європейський простір сталого розвитку.

Таблиця 1

Інструменти підвищення конкурентоспроможності індустрії гостинності

Типи інструментів	Зміст та характеристика	Інструменти реалізації	Очікувані результати
Інноваційно-технологічні	Використання цифрових технологій у бронюванні, обліку, маркетингу; автоматизація бізнес-процесів	Впровадження CRM-систем, онлайн-платформ, мобільних застосунків, систем Smart Hotel	Оптимізація витрат, підвищення якості сервісу, персоналізація послуг
Екологічні	Переорієнтація діяльності на сталі принципи, використання енергозберігаючих технологій, екомаркування	Сертифікація за стандартами ISO 14001, участь у програмах Green Key, EU Ecolabel	Формування позитивного іміджу, залучення екоорієнтованих споживачів
Організаційно-управлінські	Удосконалення системи управління якістю та безпекою продукції, підвищення кваліфікації персоналу	Впровадження систем ISO 9001, HACCP, навчання персоналу за європейськими стандартами	Підвищення рівня довіри споживачів, зміцнення конкурентних позицій
Інституційно-фінансові	Формування сприятливого інвестиційного середовища, державна підтримка та партнерство з місцевими громадами	Державні гранти, пільгове кредитування, участь у програмах ЄС (Interreg, Horizon Europe)	Залучення інвестицій, розвиток регіональних підприємств
Маркетингові	Розвиток брендингу, позиціонування, управління репутацією та сервісом	Розробка брендів гостинності, участь у міжнародних виставках, цифровий маркетинг	Збільшення впізнаваності, залучення нових споживачів
Соціально-кадрові	Розвиток людського капіталу, підвищення мотивації, професійне навчання	Освітні програми, дуальна освіта, корпоративне навчання	Підвищення продуктивності праці, якості обслуговування
Кластерно-мережеві	Створення туристично-гостинних кластерів, співпраця між бізнесом, владою і наукою	Формування кластерів регіональної гостинності, спільні проекти	Синергія учасників, ефективне використання ресурсів, розвиток інновацій

Джерело: сформовано автором

У перспективі посилення конкурентоспроможності індустрії гостинності України потребує комплексного підходу, що поєднує інституційні, фінансові, технологічні та освітні інструменти. Необхідним є розвиток системи професійної підготовки кадрів за європейськими стандартами, активізація міжнародної співпраці, підтримка інноваційного підприємництва та впровадження ESG-принципів у діяльність підприємств індустрії гостинності. Усе це створить передумови для сталого розвитку досліджуваної сфери, підвищення якості послуг, конкурентоспроможності на міжнародному ринку та сприятиме інтеграції України до європейського простору гостинності.

Висновки. Посилення конкурентоспроможності продукції та послуг індустрії гостинності України є стратегічним завданням, від реалізації якого залежить ефективність функціонування суб'єктів та темпи соціально-економічного відновлення країни в цілому. У сучасних умовах воєнних викликів, економічної турбулентності та інтеграції до європейського простору конкурентоспроможність визначається здатністю підприємств адап-

туватися до зовнішніх змін, забезпечувати високу якість послуг, упроваджувати інноваційні, екологічні та цифрові рішення. Основними напрямками підвищення конкурентоспроможності є впровадження міжнародних стандартів якості, розвиток системи сертифікації та екомаркування, активізація кластерних ініціатив, модернізація матеріально-технічної бази та формування професійного кадрового потенціалу. Важливе значення має партнерство між державою, бізнесом і науковими установами, що дозволить створити умови для інноваційного розвитку, залучення інвестицій і формування позитивного іміджу української гостинності на міжнародному ринку.

Підвищення конкурентоспроможності індустрії гостинності України має розглядатися як системний процес, що поєднує економічні, соціальні та екологічні аспекти розвитку. Його реалізація сприятиме зростанню прибутковості підприємств та формуванню нової культури сервісу, утвердженню сталих практик ведення бізнесу та інтеграції української гостинності до європейського і світового туристичного простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Подзізей О.О., Шматковська Т.О. Теоретичні засади відновлення конкурентоспроможності територіальних громад і регіонів. *Галицький економічний вісник*. Тернопіль: ТНТУ, 2023. Том 82. № 3. С. 12-18.
2. Смаль Б.А. Регіональна політика підвищення рівня якості продукції та послуг індустрії гостинності. *Економіка та суспільство*. 2021. Випуск 32. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/758>.
3. Дащук Ю.Є. Конкурентоспроможність індустрії гостинності: стан, перспективи, рішення. *Товарознавчий вісник*. 2023. № 1 (16). С. 263-273.
4. Матвійчук Л.Ю., Смаль Б.А. Стратегічні засади підвищення конкурентоспроможності продукції та послуг індустрії гостинності регіону. *Товарознавчий вісник*. 2022. № 1 (15). С. 7-20.
5. Дубицька Л., Примак Т. Підвищення конкурентоспроможності підприємств сфери гостинності. *Економіка та суспільство*. 2021. Випуск 23. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-23-11>
6. Черчик Л., Кувіка Г. Сутність і складові менеджменту конкурентоспроможності закладів сфери гостинності. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. Луцьк: Вежа-Друк, 2023. № 3 (29). С. 102-112.
7. Охріменко А., Антоненко І. Інноваційні проекти розвитку суб'єктів туристичного та готельного бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск 57. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-43>.
8. Цимбалюк І.О., Цимбалюк С.М. Перспективи відновлення сфери гостинності для реінтеграції ветеранів в Україні. *Економіка та суспільство*. 2024. Випуск 68. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5005>.
9. Якименко-Терещенко Н.В., Корюгін А.В., Бикова М.Д. Перспективи відновлення економічного потенціалу суб'єктів індустрії туризму і гостинності в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. Випуск 35. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-40>.
10. Штулер І.Ю. Державне та регіональне інвестування в розвиток конкурентоспроможності індустрії гостинності (інфраструктурний аспект). *Актуальні проблеми економіки*. 2023. № 2. С. 14-21.

REFERENCES:

1. Podzizei O., Shmatkovska T. (2023) Teoretychni zasady vidnovlennia konkurentospromozhnosti terytorialnykh hromad i rehioniv [Theoretical principles of restoring the competitiveness of territorial communities and regions]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*. Ternopil: TNTU, Tom 82, no. 3, pp. 12-18.
2. Smal B. (2021) Rehionalna polityka pidvyshchennia rivnia yakosti produktsii ta posluh industrii hostynnosti [Regional policy to improve the quality of products and services in the hospitality industry]. *Ekonomika ta suspilstvo*. Vypusk 32. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/758> (accessed October 12, 2025).
3. Dashchuk Yu. (2023) Konkurentospromozhnist industrii hostynnosti: stan, perspektyvy, rishennia [Hospitality Industry Competitiveness: Status, Prospects, Solutions]. *Tovaroznavchyi visnyk*, no. 1 (16), pp. 263-273.
4. Matviichuk L., Smal B. (2022) Stratehichni zasady pidvyshchennia konkurentospromozhnosti produktsii ta posluh industrii hostynnosti rehionu [Strategic principles for increasing the competitiveness of products and services in the region's hospitality industry]. *Tovaroznavchyi visnyk*, no. 1 (15), pp. 7-20.
5. Dubytska L., Prymak T. (2021) Pidvyshchennia konkurentospromozhnosti pidpriemstv sfery hostynnosti [Increasing the competitiveness of hospitality enterprises]. *Ekonomika ta suspilstvo*. Vypusk 23. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-23-11> (accessed October 15, 2025).
6. Cherchuk L., Kuvika H. (2023) Sutnist i skladovi menedzhmentu konkurentospromozhnosti zakladiv sfery hostynnosti [The essence and components of competitiveness management of hospitality establishments]. *Ekonomichnyi chasopys Volynskoho natsionalnogo universytetu imeni Lesi Ukrainky*. Lutsk: Vezha-Druk, no. 3 (29), pp. 102-112.
7. Okhrimenko A., Antonenko I. (2023) Innovatsiini proiekty rozvytku subiektiv turystychnoho ta hotelnogo biznesu [Innovative projects for the development of tourism and hotel business entities]. *Ekonomika ta suspilstvo*. Vypusk 57. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-43> (accessed October 22, 2025).
8. Tsybaliuk I., Tsybaliuk S. (2024) Perspektyvy vidnovlennia sfery hostynnosti dlia reintehratsii veteraniv v Ukraini [Prospects for the restoration of the hospitality sector for the reintegration of veterans in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*. Vypusk 68. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5005> (accessed October 12, 2025).
9. Yakymenko-Tereshchenko N., Koriuhin A., Bykova M. (2022) Perspektyvy vidnovlennia ekonomichnogo potentsialu subiektiv industrii turyzmu i hostynnosti v Ukraini [Prospects for restoring the economic potential of tourism and hospitality industry entities in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*. Vypusk 35. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-40> (accessed October 12, 2025).
10. Shtuler I. (2023) Derzhavne ta rehionalne investuvannia v rozvytok konkurentospromozhnosti industrii hostynnosti (infrastrukturnyi aspekt) [State and regional investment in the development of the competitiveness of the hospitality industry (infrastructure aspect)]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 2, pp. 14-21.

Дата надходження статті: 07.12.2025

Дата прийняття статті: 20.12.2025

Дата публікації статті: 29.12.2025